

This is a self-archived version of the original publication

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication. Please note that the self-archived version may differ from the original in pagination, typographical details and illustrations.

To cite this, use the original publication:

Lamminmäki, R., Luomi, A. M., & Luova, A-L. (2024). Kolmen open kokemuksiä yhteisopettajuudesta suomen kielen verkkokurssilla. *Vieraskielinen korkeakouluopintoihin valmentava koulutus PrepProg-projektissa*, (B95), 104-108.

Permanent link to the self-archived copy:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/865774/B95_PrepProg.pdf?sequence=2&isAllowed=y

All material supplied via Arcada's self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

14 Kolmen open kokemuksiä yhteisopettajuudesta suomen kielen verkkokurssilla

Riia Lamminmäki, tuntiopettaja, Turun ammattikorkeakoulu
Anna Maija Luomi, tuntiopettaja, Arcada
Anna-Liisa Luova, lehtori, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

Opettaminen on perinteisesti ollut melko yksinäistä puuhaa: opettajan autonomia onkin nostettu usein esiin opetustyöstä puhuttaessa. Onneksi myös yhteistyöstä on puhuttu – viime vuosina kenties entistä enemmän. Tässä artikkelissa kerromme kokemuksia kolmen opettajan yhteisopettajuudesta PrepProg-hankkeen Finnish 2 -kurssilla, joka toteutettiin verkko-opetuksena lokakuusta 2023 tammikuuhun 2024.

Vaikka opettajan työ on perinteisesti nähty itsenäisenä, ei yhteisopettajuus varsinaisesti ole uusi asia. Sirkko, Takala & Muukkonen (2020) muistuttavat artikkelissaan, että erilaisista yhteistyön tavoista on keskusteltu opetuslalla jo useita vuosikymmeniä. He kuvaavat myös kuusi yhteisopettajuuden pääkategoriaa, joita ovat yhteinen opetuksen suunnittelu, yhteisopetuksen erilaiset tulkinnat, samankaltainen käsitys opettajuudesta, yhteinen arviointi, opettajien hyvinvointi ja opettajien ammatillinen kehitys. Kategoriointi perustuu peruskoulun opettajien haastatteluaineistosta esiin nousseisiin teemoihin. Samantyyppiset asiat nousivat esiin, kun keskustelimme yhteisen kurssimme aikana ja sen jälkeen yhteisopettajuudesta. Samalla syntyi ajatus siitä, että yhteisopettajuudesta kirjoittaminen on sekä tärkeää että ajankohtaista.

Kolmen opettajan kohtaaminen: yhteinen suunnittelu ja toiminta

Yhteisopettajuutemme rakentui todennäköisesti hieman eri tavoin kuin tavallisesti. Olimme mukana valtakunnallisessa PrepProg-hankkeessa, jossa kehitetään vieraskielistä korkeakouluopintoihin valmentavaa koulutusta, tässä vaiheessa ukrainalaisille. Koulutus oli tarkoitettu maahanmuuttajille, jotka hakeutuvat myöhemmin opiskelemaan korkeakoulujen vieraskielisiin opintoihin Suomessa. Suunnittelimme ja toteutimme opintokokonaisuuteen Finnish 2 -opintojakson, joka järjestettiin kokonaan etäopintoina. Toimivan opintokokonaisuuden luominen toimi yhteisopettajatiimimme tavoitteena, johon me kaikki olimme sitoutuneet.

Opintojakson oppimistavoitteet sijoittuivat kielitaitotasolle A1.3–A2.1 (Opetushallitus s.a.). Verkko-opetusta oli 90 minuuttia kahdesti viikossa lokakuun lopusta tammikuun loppuun. Lisäksi opiskeluun kuului tehtäviä ja harjoituksia Moodle-oppimisalustalla. Opintojaksolle ilmoittautuneista noin 40 opiskelijasta 19 osallistui opintojakson Zoom-tapaamisiin tai suoritti jonkin aneetuista tehtävistä.

Emme olleet tavanneet tai tutustuneet ennen hanketta. Lisäksi kaksi opettajista, Anna-Liisa ja Anna Maija, liittyivät mukaan hanketyöryhmään vasta elo-syyskuussa 2023, kun hanke oli jo käynnissä ja opetuksen alkuun oli enää vähän aikaa. Näistä lähtökohdista yhteisopettajuutemme oli varsinainen hyppy tuntemattomaan.

Hankkeessa pääsimme kokeilemaan, millaista opetus on, kun kurssilla on kolme saman alan ammattilaista opettamassa. Hankkeen S2- ja R2-työryhmään kuului vielä enemmän jäseniä: yhteensä suomen- tai ruotsinopettajia oli mukana kahdeksan. Sekä suunnittelussa että toteutuksessa oli siis varsin paljon yhteen koottua osaamista ja tietoa; perinteisestihän opettaja on toiminut opintojen suunnitteluvaiheessakin melko yksin. Suunnittelua ohjaavat pikemmin opetussuunnitelmat tai toteutuskuvaukset kuin yhteinen keskustelu kollegoiden kanssa. Pariopettajuus tuntuu viime aikoina lisääntyneen, ja osalla meistäkin oli jo kokemusta siitä, että pariopettajuus on opettajalle mielekästä ja rikastuttavaa. Rytivaara ja Kershner (2018) ovat tutkineet aihetta ja todenneet, että pariopettajuus hitsaa opettajat yhteen pariiksi, joka jakaa motivaatiota ja tietoa sekä muodostaa yhteisiä muistoja.

Yhteisopettajuus opettaa ja antaa mahdollisuuksia

Opettajan näkökulmasta yhdessä tekeminen on siinä mielessä herkullista, että yhdessä tehdessä pääsee itse oppimaan kollegan tekemisestä. Yhteisopettajuus on kurkistus maailmaan, joka perinteisessä opettajuudessa on henkilökohtaista, sillä siinä pääsee näkemään toisten opettajien tapoja suun-

nitella ja toteuttaa opintojaksoja sekä tehdä materiaaleja ja oppimistehtäviä. Pidimme säännöllisesti suunnittelu-, arviointi- ja tilannekatsauspalavereita, joissa vaihdoimme ajatuksia opintojakson etenemisestä ja rakentamisesta. Näin tavoitteet ja seuraavat työtehtävät olivat kaikille selviä koko opintojakson ajan.

Yhteistyön voima tuli tässä opintojaksossa näkyväksi. Saimme toisiltamme ideoita niin yhteiseen kuin omaan opetukseen, ja yhdessä pystyimme kehittämään ajatuksiamme eteenpäin. Välillä yksi aloitti tehtävän suunnittelun ja toiset jatkoivat. Saimme näin jaettua materiaalien valmistelun työtaakkaa ja myös paranneltua materiaaleja yhdessä. Asiat etenivät jouhevasti, sillä jokainen pääsi hyödyntämään omaa asiantuntemustaan ja omia vahvuuksiaan. Pystyimme jokainen erikoistumaan hieman oman osaamisen ja mieltymyksen mukaan. Meille muodostui luontevasti erilaisia rooleja: yhdelle Moodle oli tuttu omasta korkeakoulusta. Hänestä tuli ketterä Moodle-asiantuntija. Yksi koki kieliopin omakseen ja pääsi jakamaan osaamistaan sekä kollegoille että opiskelijoille. Yksi panosti opintojaksoalustan visuaalisuuteen ja luoviin opetusmenetelmiin.

Toisten tuki oli arvokasta siinäkin, että mietittyttäviin asioihin sai tarvittaessa tukea ja kannustusta. Opetuksellisesta vertaistuesta ei ehkä ole terminologian tasolla puhuttu, mutta sellaiseksikin yhteistyön joitakin аспектеja voisi nimittää. Välillä tuntui oikein mukavalta, ettei ratkaisuja tarvinnut tehdä yksin. Esimerkiksi eettisten ongelmien ratkominen yhdessä oli helpottavaa, sillä näin ei tarvinnut ottaa päätöksistä vastuuta yksin. Myös arviointitaakka jakautui usealle opettajalle, jolloin normaali tunne erilaisten palautettujen tehtävien alle nääntymisestä jäi puuttumaan. Lisäksi kokonaisarvosanoja oli mukava miettiä yhdessä – etenkin, koska olimme suorastaan liikuttavan yksimielisiä arvioinnin perusteista ja kulmakivistä.

Positiivinen opiskelijakokemus yllätti

Opintojakson loppuksi ajatus kirjoittaa yhteisopettajuudesta oli jo virinnyt. Siksi päätimme kysyä opiskelijoiden kokemusta yhteisopetuksesta. Pieneen kyselyymme vastasi kahdeksan opiskelijaa. Emme ehkä odottaneetkaan täystyrmäystä, mutta palautteen suorastaan ylenmääräinen positiivisuus yllätti kuitenkin. Kaikkien vastaajien mielestä kokemus kolmesta opettajasta oli positiivinen. Edes neutraalia vaihtoehtoa ei valinnut kukaan.

Opiskelijat pitivät hyödyllisenä sitä, että pääsivät kuulemaan säännöllisesti kolme erilaista suomen kielen puhujaa. Jokainen puhui omalla tavallaan, omalla nopeudellaan, tyyllillään ja murteellaan. Tämä oli hyvää syötöstä kielenoppijoille. Hyödyllisenä koettiin myös se, että samaa asiaa tarkasteli usea opettaja. Samaan asiaan tuli erilaisia näkökulmia, ja opettajat täydensivät toisiaan. Jokainen opettaja toi oman persoonallisen lisänsä opetuksen kokonaisuuteen.

Myös opiskelijoille oli kyselyn perusteella välittynyt tunne siitä, että jokainen opettaja pääsi tekemään sitä, mitä parhaiten osasi. Lähestyminen erilaisiin aiheisiin koettiin joustavana ja uusia näkökulmia tuovana, kun äänessä olivat vuorotellen eri opettajat. Ainoa kyselyssä mainittu haitta oli, että kaikki opiskelijat eivät aina tiedäneet, kuka oli opettamassa seuraavan kerran. Opettajan nimi ja linkki seuraavalle tunnille lisättiin aina Moodlen etusivulle vasta ennen seuraavaa opetuskertaa. Tässä asiassa taulukko olisi voinut olla parempi ratkaisu: siitä näkisi kaikkien opetuskertojen opettajat, ja linkit voisi helposti lisätä taulukkoon myöhemminkin.

Kyselymme vastaajamäärä oli pieni (8), joten tuloksia ei voi yleistää kuvaamaan laajemmin erilaisten opiskelijoiden kokemusta yhteisopetuksesta. Tulostamme voi kuitenkin pitää rohkaisevana esimerkkinä siitä, että yhteisopettajuus voi olla opettajan lisäksi etu myös opiskelijoille.

Vinkkejä uusille yhteisopettajuuskollegoille

Mihin täytyy olla valmis, jos lähtee vetämään verkkokurssia – tai ehkä kurssia ylipäättään – yhdessä usean kollegan kanssa? Kaikki alkaa kyvystä luottaa: täytyy olla luottamus kolleegaan. Jokaisen täytyy luottaa siihen, että kukin tekee sovitut asiat, vaikka sitten viimeisellä minuutilla. Kenenkään ei tarvitse eikä kannata kontrolloida toisten tekemisiä. Koppi otetaan siitä, mihin toinen on jäänyt, ja jatketaan omalla tyyllillä eteenpäin. Vuoronvaihtoa helpottaa, että edellisen tunnin vetäjä lähettää toisille sähköpostitse lyhyen koonnin kuulumisista ennen seuraavaa opetuskertaa.

Jotta luottamus syntyy ja viime hetken säätämiseltä vältytään, on hyvä sopia keskeisistä asioista etukäteen. Aikataulu oli meistä riippumattomista syistä kunnolliseen etukäteisvalmisteluun hieman liian tiukka. Jos olisimme saaneet enemmän valmistautumisaikaa, olisimme varmasti ehtineet valmistautua huolellisemmin. Sovimme kuitenkin joistakin pelisäännöistä, kuten materiaalien tuottamisesta eri oppimissisältöihin, oppituntien vetovastuusta ja tehtävistä sekä alustan muokkaamisesta jo etukäteen. Alustan käytössä kannattaa myös suosia joustavuutta. Jos opetusmateriaalia ei ole valmisteltu viimeisen päälle etukäteen, alustaa voi muokata, parannella ja stilisoida se, joka ensimmäisenä ehtii.

Jotta voi opettaa yhdessä toisten kanssa, pitää olla valmis joustavuuteen ja antaa tilaa muutokselle. Omista vanhoista tavoista ei välttämättä voi pitää kiinni, sillä yhteistyössä tarvitaan kompromisseja. Avoimuus toisenlaisille ja uusille tavoille on siis eduksi, samoin rohkeus kokeilla ja oppia kokeiluista. Tärkeää on sietää ja kunnioittaa sitä, että toinen tekee asiat omalla tyyllillään. Tyyli saattaa olla eri kuin oma, mutta tyylien moninaisuudesta syntyy juuri kurssin herkkä: opiskelijan mielenkiinto pysyy ehkä paremmin yllä, kun tunneissa on vaihtelevuutta ja erilaisia ääniä.

Kannattaa myös varautua siihen, että yhteistyö ja yhteydenpito vaativat aikaa. Suunnitellaan neuvotellaan aikatauluista, tehtävistä, sisällöistä ja pedagogisista ratkaisuista. Yksin työ sujui ehkä nopeammin, mutta silloin myös päätyisi herkästi itselle tuttuun, ilmiselvään ratkaisuun. Suunnittelun lomassa vaihdettiin luontevasti myös kuulumisia, meidän tapauksessamme joskus Napolista, toisinaan flunssista, joulukakuista tai kesälomahaaveista. Samalla kun varsinainen työ eteni, kollegat tulivat myös ihmisinä tutuiksi, ja yhteinen huumorikin alkoi kukkia. Nauraminen työn ohessa oli virkistävää: harvoinpa tulee yksikseen koneen äärellä naureskeltua samalla, kun kartoittaa opiskelijoiden suoritusten etenemistä! Ihanneltilanteessa opettajat olisivat ehtineet tavata kasvotusten ja tulla tutuiksi jo ennen yhteistyön aloittamista, mutta ilman sitäkin mahdollisuutta selvittiin.

Muiden aikataulujen takia opetusaikamme eivät jakaantuneet verkkokurssilla säännöllisesti. Joku opetti alussa vähemmän ja lopussa enemmän. Seuraavia tekijöitä suosittelimme jakamaan tunnit tasaisemmin ja sijoittamaan jokaiselle opetusta kurssin alkupäähän, koska tällöin itse kukin tutustuu opiskelijoihin nopeammin ja voi seurata opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä läpi opintojakson.

Kaikkiaan kurssin vetäminen kolmistaan oli meille positiivinen kokemus ja virkistävää yhdessä tekemistä. Jos tämän kokemuksen jakaminen rohkaisee jotakuta ajattelemaan tai jopa kokeilemaan yhteisopetusta, on tämä teksti saavuttanut tavoitteensa.

Lähteet

Opetushallitus s.a. Kielitaidon tasojen kuvausasteikko. Pdf-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kielten_taitotasoaasteikko.pdf [viitattu 26.3.2024]

Rytivaara, A. & Kershner, R. 2018. Co-teaching as a context for teachers' professional learning and joint knowledge construction. Pdf-dokumentti. Saatavissa: https://www.abo.fi/wp-content/uploads/2018/02/Co-teaching_Rytivaara.pdf [viitattu 5.6.2024]

Sirkko, R., Takala, M. & Muukkonen, H. 2020. Yksin opettamisesta yhdessä opettamiseen: Onnistuneen yhteisopetuksen edellytykset. Kasvatus ja aika 1, 26–43. Verkkojulkaisu. Saatavissa: <https://journal.fi/kasvatusjajaika/article/view/79918/50060> [viitattu 26.3.2024].

Uusitalo, H. 2023. Yhteistyössä on voimaa – ideaalitalanteita ja arkikäytäntöjä. Työterveyslaitos. Blogi. Päivitetty 26.10.2023. Saatavissa: <https://www.ttl.fi/ajankohtaista/blogi/yhteistyossa-on-voimaa-ideaalitalanteita-ja-arkikaytantoja> [viitattu 26.3.2024].